

Rezumat

În cadrul proiectului instituțional de cercetare științifică *Literatura în spațiul reprezentărilor: între Est și Vest*, desfășurat în perioada 2015-2018 în cadrul Universității de Stat din Moldova (director de proiect: dr. habil. Maria Șleahțișchi) s-au obținut rezultate științifice importante.

S-a constatat că reprezentărilor sociale le revine statutul unor forme de cunoaștere *sui generis*. S-a elaborat setul de instrumente de analiză a RS: tehnica asociațiilor libere, tehnica prototipic-categorială, tehnica schemelor cognitive de bază, tehnica chestionarelor de caracterizare, tehnica substituției, tehnica decontextualizării normative.

S-a demonstrat că *scriitorul și literatura* reprezintă obiecte omologate ale reprezentărilor, ceea ce înseamnă că indivizii și colectivitățile de indivizi, în experiența lor individuală și socială, se raportează frecvent la *scriitor și literatură*.

În procesul analizei literaturii române din stânga Prutului din perioada 1985-2010 s-a recurs la stabilirea unor punți de legătură cu literatura și politicile din perioada anterioară anului 1985 și cu cea ulterioară anului 2010. Pe acest segment, s-a constatat că folosirea instrumentelor ideologice ale sistemului totalitar în vederea impunerii imagini trucate a scriitorilor clasici și a operei lor. Manipularea, îndoctrinarea au fost instrumentele de legitimare a limbii și literaturii „moldovenești neromânești” din stânga Prutului în perioada 1944-1990. Biografiile și operele scriitorilor Ion Creangă și Mihai Eminescu au fost folosite ca instrumente ideologice pentru realizarea politicii totalitarismului de tip comunist și a imperialismului de tip sovietic.

În privința afirmării și dezvoltării romanului în stânga Prutului, există un număr insuficient de lucrări cu profil istoric-literar dedicate genului, tot așa cum istoriile literare și monografiile apărute în ultimii ani în România conțin foarte puține referințe la autorii din Republica Moldova, fapt care dovedește că reprezentarea literaturii române în și din Basarabia în spațiul istoric-literar și al criticii literare este sporadică și incompletă.

Cercetarea romanului a stabilit că genul cunoaște o adevărată expansiune (în ultimii 17 ani sau scris peste 120 de romane) și rămâne spațiul cel mai adecvat de reprezentare a individului și problemelor sociale actuale. Romanul s-a sincronizat cu tendințele general românești și s-a conectat la rețeaua paradigmatică din zona sud-estului și estului european. S-a demonstrat că fenomenul românesc și cel literar în general trebuie abordat prin grila unor noi concepte, cum ar fi cel de *zonă a mentalităților comune*, care îndreptățește extinderea spațiului de prezență a unei generații, a unui model, dincolo de granițele naționale ale literaturilor, cel de optzecism transnațional. S-a constatat de asemenea prezența unei tendințe literare noi. Ea ține de abordarea temei migrației. Aici s-au configurat două direcții: scriitorii din spațiul românesc care scriu despre migrație și scriitorii basarabeni emigranți care scriu despre migrație.

În zona cercetării poeziei, s-a constatat că istoriile literaturii române apărute după anul 1990 în dreapta Prutului prezintă doar câteva nume ale poezilor din Basarabia, aparținând preponderant generațiilor '60-'70 și practicând, de cele mai multe ori, o poetică tradiționalistă. În consecință, se formează o reprezentare trunchiată și, respectiv, greșită despre poezia contemporană din Basarabia.

Antologia Portret de grup a criticului Eugen Lungu (1995) a contribuit esențial la modificarea imaginii pe care și-o făcuseră îndeosebi cititorii din România despre poezia din Basarabia, prin prezentarea a 20 de poeți, majoritatea optzeciști, care practică formulele estetice postmoderniste. Optzeciștii contribuie și la modificarea reprezentării despre poezia civică. Se produce restructurarea discursului civic și refuzul lirismului declamativ, specific, în general, literaturii din Basarabia, impunându-se un alt tip de poezie civică: nedeclamativă, lipsită de grandilocvență și de gesturi martirizante, dar tulburătoare prin autenticitatea ei. Șaptezeciștii au contribuit în mod sigur la fortificarea esteticului în poezia românească din Basarabia ultimelor

decenii ale secolului XX, însă după 1989-1991, nu au mai reușit să atingă cota valorică a cărților publicate anterior.

S-a constatat, de asemenea, revenirea funcției sociale a poeziei, estompată de mai bine de trei decenii de noua autonomie a esteticului. În poezia română din Basarabia, scrisă la începutul secolului XXI, pot fi remarcate tendințe și formule poetice foarte diferite: de la valorificarea postmodernistă a intertextualității și textualismului la minimalismul imagistic postdouămiist etc.

S-a demonstrat că și traducerea în și din alte limbi constituie un instrument important și eficient de creare a reprezentărilor istorice, sociale, culturale, artistice ale altor țări.

S-a constatat că politicile editoriale ale editurilor din România manifestă un interes sporit pentru poezia generațiilor care au debutat după anul 2000. Acest fapt contribuie esențial la schimbarea reprezentării despre poezia din Basarabia în spațiul românesc. Locul poeziei neoromantice și al celei civice îl ia poezia minimalistă.

Cele mai importante edituri din Republica Moldova, publicând antologii ale autorilor basarabeni șazeciști și șaptezeciști, realizează în primul rând o acțiune de recuperare și revizuire a poeziei și prozei scrise în acest spațiu în a doua jumătate a secolului XX. Antologiile care au apărut în ultimii ani schimbă imaginea literaturii române postbelice și a celei care a urmat.

În cadrul proiectului, s-au publicat peste 120 de titluri, între care: 4 monografii științifice; 1 volum științific tematic dedicat cercetărilor în proiect; 11 antologii aferente tematicii de cercetare; 16 articole în reviste științifice din baze de date internaționale și recenzate etc. Textele științifice au fost publicate în limbile română, engleză, franceză, rusă.

În baza cercetărilor din cadrul proiectului a fost susținută o teză de doctor habilitat în filologie, iar alta, în psihologie socială, este în procedura de presusținere.